

R. cum Frassen, eum quidem jam memoratum argumentum contra Judæos urssisse; sed interim omnino modicam aut exiguam vim in illo sitam esse, existimasse: unde illud parvi ducens, altero eos aggredditur, demonstrando Messiam non in sexto millennio, sed in sexta mundi ætate advenire debuisse: *Quid enim, inquit in præfat., anni faciunt, si generationes succumbant? In generationibus ergo ÆTATUM nativitatis Christi querenda est veritas, quæ per Legem monstratur, et per Evangelium noscitur.* Et deinde enumeratis quinque primis mundi ætatibus, concludit: *jam deinde sexta ætas sequitur, in qua Christus Dei Filius ex Maria Virgine nascitur.* Ex quibus patet, S. Julianum censere, sacram chronologiam, non juxta editionem LXX, sed juxta diversas patriarcharum ætates esse texendam.

Inst. II. Aquila, Theodotion, et Symmachus aliquos textus prætermiserunt aut mutarunt, ex quibus Christi adventus poterat demonstrari; uti testatur S. Hieron. scribens in Michæam prophetam: ergo etiam alii Judæi potuerunt corrumpere sacram chronologiam.

R. negando conseq. Quia præterquam quod ista corruptio nullum posset Judæis præsidium afferre; uti ex ante dictis satis constat: disparitas est quod isti tres in versionibus quas ipsimet ediderunt, tantum similes corruptiones et mutationes fecerint; adeoque cæteri hebræi codices integri et exacti permanserunt: at vero in posteriori casu corruptio debuisse esse universalis, cum juxta adversarios omnes omnino hebræi codices, quoad sacram chronologiam, corrupti sint. Verum cum impossibile sit ut similis corruptio fieri potuerit, ideo judicamus eam nunquam factam esse. Præterea istæ mutationes et præmissiones textuum etiam non latuerunt Christianos; ergo nec eos latuisset corruptio chronologiæ, si quæ facta fuisset.

Obj. III. Pentateuchus samaritanus, quem Joannes Morinus edidit, a diluvio usque ad Abrahamum, excepta generatione Cainan, quam omittit, aliorum patriarcharum annos numerat juxta chronologiam LXX interpretum; ergo hæc chronologia præferenda est calculo Hebræorum.

R. neg. conseq. I. Quia jam dictus Pentateuchus samaritanus a creatione mundi usque ad diluvium numerat duntaxat annos 1567; quem numerum, utpote nimis contractum, non esse exactum, hodie convenit inter omnes. 2. Quia S. Hieron. supra cit. fatetur se legisse in Pentateucho Samaritanorum, Mathusalem genuisse Lamechum anno ætatis suæ 187; et tamen in codice Morini dicitur genuisse Lamechum anno ætatis suæ 67; ac denique in codice, quem præ manibus habuit Josephus Scaliger, dicitur genuisse anno 77. Hæc autem legendi varietas aperte demonstrat eum esse vitiatum. Itaque cum certum sit apud omnes, quod in annis patriarcharum ante diluvium, depravatus sit textus samaritanus: ita et in annis patriarcharum post diluvium, potuit corrumpi:

ac proinde quoad hanc chronologiam non est alicujus auctoritatis.

Obj. IV. Ecclesia in martyrologio, quod publice recitatur in vigilia nativitatis Christi, numerat annos ab exordio mundi usque ad natale Christi juxta calculum LXX. Item Synodus Trullana Constantinopoli celebrata, iisdem numeris sua acta consignat; a mundi siquidem origine usque ad tempus celebrati concilii, anni numerantur 6199.

R. ecclesiam in martyrologio quidem ita computare annos, quia eam computationem, jam primitus observatam, voluit retinere, ne forsitan videretur majorum instituta variasse: at nequaquam inde sequitur quod istam chronologiam veram et incorruptam declaret; quandoquidem potius oppositum declaraverit, dum nostram Vulgatam in concil. Trident. quoad omnes suas partes, ut vere canonicam recipi voluit et mandavit. Ad synodum autem Trullanam dico, in supposito quod sit a pontifice approbata (de quo disserere non est hujus instituti), eam non de sacra chronologia, sed aliis rebus egisse; adeoque inde rursus nihil concludi potest.

Obj. V. Josephus peritissimus Judæus annos Patriarcharum recenset juxta chronologiam LXX: nam lib. I. Antiq. Cap. IV, ab Adamo usque ad diluvium numerat annos 2250; et cap. VII a diluvio usque ad egressum ex Ægypto computat 797.

R. textum Josephi hæc in parte vel a Græcis esse corruptum; ut præterevidetur Graveson: vel si non sit corruptus, nullam tamen ei deberi fidem; utpote cum sibi non constet: nam lib. VIII Antiq. cap. II ab Adamo usque ad ædificationem templi Salomonis computat annos 5102; a diluvio vero 1440: si igitur hi 1440 anni, qui juxta ipsum a diluvio usque ad templi fabricam fluxerunt, subtrahantur a 5102, a mundo condito usque ad diluvium residui erunt 1662: qui calculus haudquaquam convenit cum Editione LXX; sed proxime accedit ad fontes hebræos: quippe quorum summam sex duntaxat annis superat; ac consequenter manifeste repugnat calculo ex lib. I Antiq. objecto.

Nota interim non esse certum, an Josephus lib. I. Antiq. cap. IV ab Adamo usque ad diluvium computet annos præcise 2250: siquidem hunc Josephi computum tantum legi in Frassen et quibusdam aliis auctoribus; ast in editione Francofurtensi et genevensi operum Josephi, invenio ipsum loco jam cit. ab Adamo usque ad diluvium computare annos 2656: qui computus cum non tantum ab Hebræorum, sed a LXX calculo notabiliter differat, tanquam Scripturæ aperte contrarius, omnino rejiciendus est; adeoque ex auctoritate Josephi nihil contra textum hebræum concludi potest.

Obj. VI auctoritatem variorum scriptorum ethnicorum, juxta quos regnum Chaldæorum debuit esse conditum ter mille et amplius annis ante Christum. Atqui hoc non potest conciliari cum textu hebræo: quandoquidem juxta hunc a diluvio usque ad Christum, ad summum elapsi sint anni circiter bis mille et

quadringenti. Dico ad summum, quia juxta communior sententiam adhuc tot elapsi non sunt. Ergo chronologia textus hebraici non videtur admit-tenda.

R. istis scriptoribus ethnicis hæc in re nullam esse adhibendam fidem: nam, ut cap. I, Q. V, in fine observavimus; multa intervalla temporum immoderate mentiti sunt. Unde ad omnia ista quæ ex illorum historiis hic objici possent, respondemus cum S. P. Aug. lib. XVIII de Civ. Dei, cap. XL, quod nos in nostra religionis historia, fulti auctoritate divina, quidquid ei resistit non dubitemus esse falsissimum. Deinde isti scriptores ethnici non tantum textui hebræo, sed etiam LXX manifeste repugnant; prout ex cap. I. Q. V, in fine colligi potest. Vide et S. P. lib. XII de Civ. Dei, cap. X.

Difficultates quæ hic objici possent, tum ex divisione terræ et dispersione hominum in ortu Phaleg, tum ex generatione Cainan, infra suo loco complanabimus, quando istas quæstiones ex professo discutiamus.

§ 2. — QUAMDIU DILUVIUM DURAVIT, ET QUOMODO EJUS CHRONOLOGIA FORMARI DEBEAT.

Resp. et dico I. Diluvium duravit anno integro solari, vel integro lunari, et decem diebus.

Prob. quia Gen. VII, 11, dicitur diluvium incepisse anno vitæ Noe sexcentesimo, mense secundo, septimo decimo die mensis: tunc enim ingressus est Noe in arcam cum filiis, et cepit pluere. Deinde c. VIII, 14, arefacta jam terra, dicitur Noe egressus ex arca anno sexcentesimo primo, mense secundo, septimo et vigesimo die mensis; ergo duravit diluvium anno integro et decem diebus; id est integro solari, vel lunari, et decem diebus.

Dico 2. Chronologiam anni diluvii Tornellus et recentiores aliqui sic formant, ut computentur dies 29 primi mensis anni, et 16 secundi mensis ante diluvium, ex cap. VII, 11: adeoque computant dies 45 ante pluviam: deinde 40 pluvie, 150 permanentis altitudinis aquarum, 14 decrescentiæ, 62 ad apparitionem montium, 40 ad emissionem corvi, 7 ad emissionem columbæ, et iterum 7 ad emissionem alterius columbæ; ex quibus præcise conficitur annus solaris, scilicet 565 dies.

Verum quamvis hic computus satis facilis et dilucidus appareat; tamen violentus et nimis arbitrarius videtur.

1. Quia ipsi menses, hoc cap. 7. 4 et 5 expressos, non ab anni, sed a diluvii initio incipiunt; menses vero cap. VII, 11, et hoc capite 7. 15 notatos incipiunt ab initio anni, eo quod nimirum, ut ex textu clarissime patet, hi menses non possint dici menses ipsius diluvii, sed anni. Atqui nunc menses ab initio diluvii, nunc inchoare ab initio anni, satis arbitrarium videtur: quandoquidem non sit credibile, quod Moyses in contextu ejusdem narrationis, nunc ab initio anni, nunc statim ab initio diluvii menses computaverit; ergo, etc.

2. Quia quod præcise admitti debeant 14 dies decrescentiæ aquarum, non videntur etiam ex ullo capite posse probare.

5. Quia in ipsorum hypothesi ab initio anni currentis usque ad decimum mensem (exclusive) ipsius diluvii elapsi sunt decem menses et sexdecim dies: nam sunt novem menses diluvii (ut supponunt) et mensis ac sexdecim dies anni currentis: siquidem mense secundo, decimo septimo die mensis anni 600 vitæ Noe diluvium incepit; ut dicitur cap. VII, 11.

Deinde elapsus est dies unus, quo hoc cap. 7. 5 dicuntur apparuisse cacumina montium. Post hunc elapsi sunt 40 dies, post quos Noe dimisit corvum. Et post hos ad minus præterierunt 7 dies antequam Noe emitteret secundam columbam, pro cujus egressu et reditu ad minus etiam debet computari dies unus. Denique post hos dies adhuc fluxerunt 7 dies, priusquam dimitteret tertiam columbam, quæ dicitur non reversa, cujus reditum quoque ad minus expectavit per integrum diem, antequam (juxta istorum recentiorum sententiam) 7. 15 eluceret novus annus.

Patent hæc omnia a 7. 5 usque ad 13. Jam autem hos omnes dies junge supradictis sexdecim, qui præter decem menses elapsi sunt usque ad diem primum (exclusive) mensis decimi ipsius diluvii, et invenies annum, quo contigit diluvium, præter decem menses adhuc continere 75 dies: ex quo sequitur quod, etiam si illos decem menses reputarem lunares (qui alternatim continent 29 et 30 dies), annus ille fuisset 568 dierum. Atqui hoc admitti nequit; ergo non subsistit hæc sententia. Itaque

Dico 3. Chronologia anni quo contigit diluvium hoc modo formanda videtur: hic 7. 5 novem menses et unus dies elapsi sunt usque ad apparitionem cacuminum montium. Restant igitur querendi tres menses reliqui, qui simul, si sint solares, 90, si vero lunares, 89 dies efficient. Ex illis diebus 7. 6 occurrunt dies 40, tum bis septem dies quibus emissæ sunt columbæ. Deinde reliqui dies consumuntur partim illo spatio, quod 7. 8 indicatur, quo prima columba post corvum emissæ est: nam cum 7. 6 dicatur Noe emisisse corvum, qui non est reversus ad arcam; ideoque 7. 8 emisit quoque columbam post eum, non videtur eodem die emisisse columbam, sed reditum corvi expectasse aliquibus diebus: partim etiam consumuntur illo spatio quod effluxit ab emissionem ultimæ columbæ non revertentis, usque ad initium anni 601 vitæ Noe, quo superficies terræ siccata scribitur 7. 13.

Dices 1. Versu jam cit. dicitur: *Igitur sexcentesimo primo anno (vitæ Noe), primo mense, prima die mensis imminutæ sunt aquæ.* Atqui particula illativa *igitur* designat, quod immediate post emissionem ultimæ columbæ illuxerit initium anni 601; ergo infundate asseritur quod effluerint aliqui dies ab emissionem ultimæ columbæ non revertentis, usque ad initium anni 601.

R. negando min. Quia, præterquam quod ista particula desit tam in hebraico quam in græco, ut reflectit Jansenius: in nostra Vulgata non est illativa,

seu continuativa duntaxat locutionis seu constructionis; sicut sæpe Latini ista particula utuntur, et etiam ipsa Scriptura, uti videtur Exod. I, 5.

Dices 2. Ex hac opinione sequitur, quod isti 150 dies, post quos hic γ . 5 dicuntur aquæ minui cœpisse, includant 40 dies pluviae, de quibus cap. VII, 12. Atqui hoc videtur aperte contra Scripturam, quæ ibid. γ . 24 clare dicit: *Obtineruntque aquæ terram centum quinquaginta dies*. Ergo, etc.

Prob. sequela maj. Quia, cum juxta hanc sententiam per mensem septimum, cujus vigesima septima die hic γ . 4 dicitur arca requievisse super montes Armeniae, non intelligatur mensis septimus diluvii, sed anni 600 vitæ Noe: sequitur quod a die decima septima secundi mensis, qua cap. VII, 12, cœpit pluere, usque ad diem vigesimam septimam mensis septimi, tantum effluxerint 160 dies, etiam in supposito quod cuilibet mensi tribuantur dies 30. Ergo præfati dies 150 necessario in se comprehendunt 40 dies pluviae.

R. concedendo sequelam majoris, et neg. min.: ad textum autem ex γ . 24 allegatum dico, sensum non esse, quod aquæ in sua altitudine per 150 dies constiterint et permanserint; sed sensus est, quod aquæ terram occupaverint 150 diebus priusquam minui inciperent. Unde vox *obtinerunt* simul significat totum illud tempus quo creverunt aquæ, et simul illud quo in ultimo suo incremento absque diminutione perstiterunt; atque ita intra illos 150 dies comprehenduntur dies 40 pluviae. Primis igitur 40 diebus fuit pluvia, qua terra et montes omnes ad quindecim cubitos fuerunt obruti: deinde per sequentes 110 dies mansit aqua in hoc statu et altitudine, post quos cœpit decrescere, ita ut decimo post die arca quiesceret in montibus Armeniae: tot enim universim numerantur dies a decima septima die mensis secundi usque ad vigesimam septimam mensis septimi; ut ex prob. sequela maj. constat.

Dico 4. Quamvis terra hic γ . 13 dicatur exsiccata mense primo, prima die mensis anni 601 vitæ Noe; tamen statim Noe non est egressus ex arca: quia nimirum terra quidem inchoate exsiccata erat, id est nudata aquis, sed remanebat adhuc limosa et cœnosa: nam perfecte a cœno et limo exsiccata est 27 die mensis secundi; ut patet ex γ . 14, ubi dicitur: *Mense secundo, septimo et vigesimo die mensis arefacta est terra*. Et tunc, ut subjungitur γ . 2, sequentibus: Noe cum suis et cunctis animantibus egressus est ex arca. Igitur ex hucusque dictis liquet, quod Noe per annum integrum et 10 dies in arca manserit; et hoc sensu verum est quod diluvium duraverit integro anno et 10 diebus.

Cumque ulterius ex Q. II, cap. VII, constet, diluvium incepisse anno 600 vitæ Noe, non completo, sed per mensem et 17 dies inchoato: etiam ex jam dictis sequitur, quod omnino plene cessaverit anno 600 vitæ Noe completo, et 601 per mensem et 27 dies inchoato.

§ 5. — QUOMODO A MUNDO CONDITO USQUE AD FINEM DILUVII DEDUCATUR CHRONOLOGIA.

Resp. et dico: Ut hæc bene deducatur, tantum accipi debent anni quibus primi homines, per quos Moyses textit genealogiam, genuerunt. Illi autem anni, quibus Gen. cap. V dicuntur genuisse, intelligi debent completi (saltem usque ad Lamech inclusive) ut constet firma chronologiae ratio; ita scilicet, ut, v. g., annus 151 Adami sit primus vitæ Seth; et ita pariformiter dicendum est de reliquis. Dixi *soltent usque ad Lamech inclusive*: nam cum ab anno 182 vitæ Lamech, quo completo natus est Noe, usque ad finem diluvii effluxerint 600 anni vitæ Noe, parum ad chronologiam refert an ipse Noe præciso cœperit generare anno 500 vitæ suæ completo, an vero tantum inchoato. Itaque a mundo condito usque ad finem diluvii exacte deducitur chronologia, et computantur anni per hoc

SCHEMA CHRONOLOGICUM.

Juxta textum hebræum.	Juxta LXX, edit. sixtinæ.
Adam genuit anno ætatis suæ 150	Adam genuit anno ætatis suæ 250
Seth genuit anno 105	Seth genuit anno 205
Enos 90	Enos 190
Cainan 70	Cainan 170
Malaleel 65	Malaleel 165
Jared 162	Jared 162
Henoeh 65	Henoeh 155
Mathusalem 187	Mathusalem 167
Lamech 182	Lamech 183
Noe in fine diluvii completum rat annum 600	Noe in fine diluvii completum rat annum 600
Supputationis summa juxta textum hebræum et Vulgatum nostram conficit annos 1656	Supputationis summa juxta editionem LXX conficit annos 2242

CAPUT IX.

Deus Noe ac filiis ejus benedicit, esum carnis indulget, non tamen sanguinis; fœditas de non inducendo iterum diluvio iride firmat. Noe inebriatur, a quo Cham maledicatur in filio.

QUESTIO I. — AN PECCAVERIT NOE PER EBRIETATEM DE qua γ . 21.

Resp. et dico 1. Noe virum justissimum et maxime sobrium, hic a mortali (exceptis Calvino et aliis hæreticis) facile excusant omnes.

Dico 2. Valde probabiliter ab omni prorsus peccato in hoc casu posse Noem excusari.

Prob. I. Quia Theodoretus Q. 65 in Gen. ita scribit: *Ab inexperientia profecta est ista ebrietas Noe, non ab intemperantia. Nam ille primus hominum compressis uvis, ignorans non solum quantum esset bibendum, sed etiam quomodo, nempe aqua temperatum, incidit in ebrietatem.*

Prob. II, ex S. Chrysost. qui hom. 29, ut ostendat ebrietatem Noe non ex intemperantia sed ex ignorantia accidisse, reflectit, *sobrium illum patriarcham nunquam postea in eandem esse relapsum, cum hoc certe Scriptura non taceret.*

Ignorantiam hanc confirmat sanctus Hieronymus lib. I cont. Jovinianum ita scribens: *Ante diluvium quidem nec fuit esus carnis, nec repudium uxorum...*

nec potus vini. Ergo mirum non est quod hic Noe fuerit deceptus, cum nec ex se ipso, nec ex aliis vini virtutem discere potuerit.

Dices. S. Hieron. intelligi debet de usu immoderato; ex quo inferri nequit usum vini moderatum ante diluvium non fuisse. Addit enim de temporibus nostris: *nec comedimus carnes, nec bibimus vinum, dicente Apostolo: Bonum est vinum non bibere*, etc., quæ de abusu intelligenda sunt: cum scribat suo Timotheo idem Apost., ut utatur modico vino propter stomachum.

R. Neg. ant. nam absolute ibid. concludit S. Hieron. *vinum igitur cum carnibus post diluvium dedicatum est*. Atqui nequidem moderatum carnis usum ante diluvium fuisse (saltem inter primævos sanctos patriarchas) communiter tradunt interpretes; ergo nec moderatus vini usus ante illud tempus fuisse videtur. Præterea, asserit Hieron. vinum post diluvium fuisse *dedicatum*. Porro vox illa potius significare videtur usum moderatum quam abusum.

Dixi, *saltem inter primævos sanctos patriarchas*: quia satis probabile est, quod etiam ante diluvium licitus fuerit esus carnis; id enim erui videtur ex eo quod tunc greges essent ovium, quarum pastor erat Abel: quibus si nemo vesceretur, nulla fuisset laus ejus præ Caino, quod pingues oves obtulerit Deo. A carnibus interim, quamvis licitis, abstintuisse viros religiosiores, puta posteros Seth (eo quod Deus as ignans homini cibum, diserte tantum expressisset olera, non autem carnes) communiter docent interpretes: et hanc esse sententiam S. Chrysost., Theodoretus, et aliorum, dicit a Lap. scribens in hoc cap. Et sic verum est, quod esus carnis, nempe apud omnes omnino homines, tantum incepit post diluvium; ut docet S. Hieron.

Interim tamen usus vini, ante diluvium, apud nullos fuisse videtur; si enim is fuisset, quis credat inter nullos (nequidem inter impios Cainitas) ejus fuisse abusum? Porro abusum non notat Scriptura, quæ immanissima tamen commemorat hominum scelera et libidines, quæ ex ebrietate maxime oriuntur: ergo apparet quod apud nullos tunc fuerit vini usus.

Prob. III. Experientia jam constat, quod insueti vinum, aliumve potum inebriantem bibere, facilius capiuntur, maxime si ingravescente ætate, ignorent qua sibi mensura bibendum sit. Ergo valde facile ita capi potuit Noe sine ullo peccato.

Prob. IV. Quamvis supponeretur usus vini moderatus fuisse ante diluvium, potuit tamen inculpabiliter Noe fuisse inebriatus. 1. Quia etsi 600 et aliquot jam esset annorum, errare potuit cogitando quod aque ac juniores filii sui ferendo potui aptus esset. 2. Forsan bibit vinum recenter expressum, nescius quod illud citius inebriaret. 3. Potuit inculpabiliter esse victus ea vini portione quam alias sine turbatione ferre poterat: constat enim quod homo una die plus vini, quam altera sine incommodo bibere valeat. 4. Denique potuit et illo anno tum ex adhibito particulari labore, tum ex singulari influenza

cœli, aut fecunditate terræ vinum esse generosius, sicque ignorante Noe, citius inebriativum, etc.

SOLVUNTUR ARGUMENTA. — Obj. I. Si Noe non peccaverit se inebriando, nulla videtur ratio cur factum tam probrosum ex instinctu Spiritus S. Moyses enarraverit.

R. neg. assumpti. Quia hoc potuit esse factum 1. Ut suam in scribendo ostenderet sinceritatem. 2. Ad instructionem nostram, ut prudentes simus in omnibus actionibus nostris, ubi prudentiores nobisque sanctiores propter inculpabilem ebrietatem notatos audimus. 3. Ut vitemus damna saltem corporis, infamiam externam, scandalum quod datur ignorantibus, etc., quæ ex inculpabili etiam ebrietate sequuntur. 4. Tamen maxime id fecit Moyses, ut originem ostenderet maledictionis chanaanæ gentis, sicque suos ad eorum terram, sibi promissam a Deo, genere occupandam vivacius animaret.

Obj. II. Cum rerum natura ab earum Conditore constituta, semper eadem fuerit ab initio mundi, etiam ante diluvium vites fuerunt; ergo et vinum, vinique usus.

R. I. gratis omnibus his admissis, nihil inde concludi; quia, his non obstantibus, Noe ab omni peccato excusari potest ob rationes prob. IV. allegatas.

R. II. disting. ant. Vites fuerunt ad cibum; concedo: ad potum; nego ant. et conseq. propter rationes superius allatas.

Deinde quamvis omnes herbæ, fructus, flores, medicamenta, etc., fuerint ab initio mundi, multa tamen elixa, mixta, etc., tantum successu temporis in usu fuerunt.

Inst. I. Ecclesiastici XXXI, 35 dicitur: *Vinum in jucunditatem creatum est, et non in ebrietatem, ab initio*. Ergo non tantum vites, sed et vinum ab initio mundi extitit.

R. Disting. conseq. Ergo ab initio mundi extitit quoad suam substantiam; concedo: quoad modum exprimiendi uvæ; nego conseq. Vide supra Theodor., Hieron., etc.

Inst. II. Commixtio granorum, etc., fuit ab initio mundi ad cibum; ergo et expressio uvarum ad potum.

R. disparitatem esse, quod primum clare in Scriptura exprimitur (dum Deus Adamo dixit Gen. III. *In sudore vultus tui vesceris panem tuo*), alterum autem non ita exprimitur; quin potius tamquam de re antea insolita dicit hic Scriptura γ . 20: *Plantavit vineam*.

Inst. III. Præmittitur ibid. *Cœpitque Noe vir agricola exercere terram*. Atqui inde non sequitur quod nullus ante ipsum terram coluerit; ergo nec ex eo quod dicitur, *plantavit vineam*, concludi potest quod nullus ante Noe vineam coluerit.

R. Disparitatem rursus haberi ex Scriptura, cum de Adamo dicatur Gen. III, 25: *Emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram*. Item de Cain, Gen. IV, 2, quod fuerit agricola, etc. Porro de particulari vinearum cultura ante Noe nil simile in Scriptura reperitur.